

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาของการศึกษา

สืบเนื่องจากการนำเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์และโทรคมนาคมเข้าช่วยในการปฏิบัติงานอย่างกว้างขวาง ในแทบทุกแขนงงาน เช่น การตลาด การผลิต งานบุคคล การเงินและการบัญชี เป็นต้น เพื่อเพิ่มผลผลิตหรือเพิ่มระดับการให้บริการแก่ลูกค้า ตัวอย่างระบบงานที่ใช้คอมพิวเตอร์ เช่น การคิดเงินเดือน การคิดภาษี. ที่จ่าย พิมพ์ใบจ่ายเงินเดือน พิมพ์ใบจ่ายสินค้าทำบัญชีงบดุล หาค่ากำไรขาดทุน เป็นต้น ในทุกหน่วยงานได้ชวนชวนที่จะมีเครื่องคอมพิวเตอร์ไว้ใช้งาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าคอมพิวเตอร์ได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานมากขึ้นทั้งในภาครัฐบาล และเอกชน เนื่องจากคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือที่ช่วยแบ่งเบาภาระของมนุษย์ มีความสามารถในการคำนวณ จัดรวบรวม วิเคราะห์ เปรียบเทียบ เก็บบันทึกข้อมูล อ่านรับข้อมูล มีความสามารถในการต่อร่วมกับเครื่องพิมพ์ ซึ่งสามารถทำงานได้อย่างรวดเร็วทำให้ประหยัดเวลาเป็นที่พอใจของนักบริหาร ซึ่งต้องการข้อมูลหรือการวิเคราะห์ผลที่ถูกต้องแม่นยำ นอกจากนี้ยังทำให้ผู้ใช้มีความได้เปรียบมากขึ้นหากเ้าระบบคอมพิวเตอร์ไปใช้ในงาบริการ ซึ่งจะยังผลให้เกิดความรวดเร็ว เป็นที่พอใจของผู้ใช้บริการ ทั้งยังสามารถทุ่นแรงงานของผู้ใช้ได้อีกด้วย นอกจากนี้ลักษณะการทำงานที่เหมือนกันผู้ใช้สามารถเขียนคำสั่งให้เครื่องทำงานซ้ำๆ กันได้ โดยเขียนเป็นโปรแกรมที่รวบรวมชุดคำสั่งที่จะให้เครื่องปฏิบัติงานเก็บไว้ในหน่วยความจำ ทำให้เครื่องสามารถทำงานซ้ำๆ กันได้โดยอัตโนมัติ และเนื่องจากเครื่องคอมพิวเตอร์มีระบบทำงานที่แน่นอนแม่นยำ ทำให้ผลรับที่ได้มีความถูกต้องรวดเร็วกว่าการที่มนุษย์ทำการคิดวิเคราะห์โดยมนุษย์เอง ดังนั้นการใช้คอมพิวเตอร์เข้าช่วยในการทำงานจึงเป็นวิธีการที่เหมาะสมโดยเฉพาะงานที่มีข้อมูลมาก ๆ มีการทำงานซ้ำ ๆ มีความซับซ้อนยุ่งยาก และงานที่มีการคำนวณ

ประเทศไทยได้มีการนำเครื่องคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ โดยเริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2506 ซึ่งได้เริ่มใช้ในการศึกษา การวิจัย โดยใช้เครื่อง IBM 1620 ซึ่งติดตั้งที่คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมีการใช้ในการทำสำมะโนประชากรโดยใช้เครื่อง IBM 1401 ซึ่งติดตั้งที่สำนักงานสถิติแห่งชาติ หลังจากนั้นได้มีการนำเครื่องคอมพิวเตอร์เข้ามา

ใช้ในภาคงานต่างๆ ทั้งในภาครัฐบาลและในภาคเอกชนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และในปัจจุบันนี้พบว่าเครื่องคอมพิวเตอร์ได้เข้ามามีบทบาทและมีความสำคัญต่อระบบงานต่างๆ ในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น เช่น ด้านธุรกิจ ด้านการศึกษา ด้านการอุตสาหกรรม ด้านการแพทย์ ด้านภาษา ด้านการวิทยาศาสตร์ ด้านการทหาร ด้านการวิจัยวิเคราะห์ ฯลฯ และมีแนวโน้มที่จะมีบทบาทและความสำคัญเพิ่มมากขึ้น

เมื่อเครื่องคอมพิวเตอร์ได้เข้ามามีบทบาทดังกล่าวข้างต้น สิ่งหนึ่งที่ไม่สามารถจะมองข้ามไปได้คือผลกระทบที่เกิดขึ้นในด้านกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านของกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน สิ่งที่น่ากฎหมายจะต้องคำนึงถึง คือเมื่อมีคดีพิพาทเกิดขึ้น และคู่ความได้ใช้เอกสารจากคอมพิวเตอร์เป็นพยานหลักฐานในศาล ศาลจะรับฟังเอกสารจากคอมพิวเตอร์เป็นพยานได้อย่างไร จะสามารถตรวจสอบได้อย่างไรว่าเอกสารนี้มีความถูกต้องตรงกับความเป็นจริง เนื่องจากเอกสารที่ได้จากคอมพิวเตอร์นี้สามารถจะพิมพ์ ตัดแปลง แก้ไข ได้โดยใช้เครื่องมือทันสมัยที่เรียกว่าเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งเครื่องมือดังกล่าวจะทำให้แม้ว่าได้มีการตัดแปลง แก้ไข เช่น ลบ สอดแทรก หรือเปลี่ยนข้อความใด ๆ ก็ตามจะไม่มีผลถึงเอกสารที่ถูกพิมพ์ขึ้นใหม่เลย กล่าวคือเอกสารที่ถูกพิมพ์ขึ้นใหม่ยังคงมีสภาพปกติ ไม่ปรากฏว่ามีร่องรอยใดๆ ในการตัดแปลงแก้ไขที่ตัวเอกสารนั้น ทำให้การตรวจสอบไม่สามารถพบร่องรอยใดๆ ได้ เนื่องจากการตัดแปลง แก้ไขใดๆ ได้กระทำการตัดแปลง แก้ไขในหน่วยความจำของเครื่องคอมพิวเตอร์ก่อนที่จะทำการเก็บข้อมูลเก็บและแสดงผลออกมาเป็นเอกสาร ซึ่งทำให้เกิดปัญหาแก่ศาลในการชี้หน้าพยานเอกสารจากเครื่องคอมพิวเตอร์ว่าศาลควรจะมีหลักการอย่างไรในการให้น้ำหนักของพยานเอกสารนั้น

เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ในต่างประเทศได้มีการตรากฎหมายเฉพาะขึ้นหรือนำกฎหมายที่มีอยู่เดิมเข้ามาปรับใช้ แต่อย่างไรก็ตามกว่าที่ต่างประเทศจะมีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่แน่นอนในเรื่องการใช้เอกสารจากคอมพิวเตอร์เป็นพยานหลักฐานนั้น คู่ความที่ได้ดำเนินคดีโดยการใช้เอกสารจากคอมพิวเตอร์เป็นพยานหลักฐาน ได้เกิดความสับสนและเสียผลประโยชน์ ในการดำเนินคดีเป็นจำนวนมาก ผลที่กระทบคือเกิดการชงก้งนทางด้านเทคโนโลยีและเกิดความไม่เป็นธรรมกับคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

ตามสภาพความเป็นจริง ในปัจจุบันนี้จะพบว่าการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในประเทศไทยยังไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากผู้ใช้คอมพิวเตอร์ไม่มั่นใจว่าเอกสารจากคอมพิวเตอร์ศาลจะรับฟังเข้าสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษาหรือไม่ ดังนั้นผู้ทำการวิจัยจึงเห็นควรที่จะได้

หยิบยกปัญหาในเรื่องนี้มาพิจารณา โดยการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย เพื่อแสดงให้เห็นถึง ปัญหาเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหา อันจะเป็นแนวทางหาข้อสรุป และเสนอแนะปัญหาดังกล่าวที่มีในประเทศไทย โดยที่ผู้ทำการวิจัยจะได้พิจารณาถึงหลักเกณฑ์ในการนำเสนอ การรับฟัง การชี้แจงให้ทนายความหลักฐานของประเทศไทยว่าพอเพียงที่จะแก้ไขปัญหานั้นหรือไม่ ถ้ายังไม่เพียงพอหรือหลักเกณฑ์กฎหมายลักษณะพยานหลักฐานเดิมไม่สามารถนำมาปรับใช้ได้ ควรจะมีหลักเกณฑ์อย่างไรที่จะนำมาใช้ เมื่อคู่ความเสนอเอกสารจากคอมพิวเตอร์เป็นพยานหลักฐาน

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อเสนอปัญหาและความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีผลกระทบต่อกฎหมายลักษณะพยาน เมื่อคู่ความมีความจำเป็นต้องนำเอกสารจากคอมพิวเตอร์เสนอเป็นพยานหลักฐานในศาล หาหลักเกณฑ์ในกรณีที่คู่ความนำเอกสารจากคอมพิวเตอร์เสนอเป็นพยานหลักฐานในศาล โดยพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย เพื่อให้เห็นแนวทางในการแก้ปัญหา และนำแนวทางที่ได้จากการศึกษาดังกล่าวมาปรับใช้กับการใช้เอกสารจากคอมพิวเตอร์ เป็นพยานในศาลไทยว่า ควรจะมีหลักเกณฑ์การนำเสนอ การนำสืบ การรับฟัง และการชี้แจงให้ทนายความหลักฐานอย่างไร

1.3 ขอบเขตและวิธีการศึกษา

ทำการศึกษาแบบวิจัยเอกสารกล่าวคือ เก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวทั้งภายในประเทศ และจากต่างประเทศ แล้วนำข้อมูลมาศึกษาอย่างเป็นระบบ

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเสนอปัญหาและความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีผลกระทบต่อกฎหมายลักษณะพยาน เมื่อคู่ความมีความจำเป็นต้องนำเอกสารจากคอมพิวเตอร์เสนอเป็นพยานหลักฐานในศาล
2. เพื่อหาหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในกรณีที่คู่ความนำเอกสารจากคอมพิวเตอร์เสนอเป็นพยานหลักฐานในศาล

3. พิจารณาเปรียบเทียบเกี่ยวกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย เพื่อให้เห็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา และนำมาศึกษานาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในกฎหมายไทย

4. วิเคราะห์ว่ากฎหมายลักษณะพยานที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน สามารถนำมาปรับใช้กับเอกสารจากคอมพิวเตอร์ได้หรือไม่

5. เพื่อเป็นการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์

6. เกิดความเป็นธรรมกับคู่ความ

1.5 สาระสำคัญของแต่ละบท

สาระและประโยชน์ที่จะได้รับจากวิทยานิพนธ์นี้ โดยพิจารณาจากโครงเรื่อง แบ่งออกเป็น 5 บท คือ

บทที่ 1. เป็นเรื่องบทนำ กล่าวถึงขอบเขตในการทำวิทยานิพนธ์ เพื่อได้ทราบหลักการและความเป็นมาอย่างย่อ ๆ ในจุดที่จะทำการวิจัยปัญหา

บทที่ 2. แสดงให้เห็นถึงสภาพปัจจุบันที่มีการนำเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์มาใช้เป็นอย่างมาก สิ่งที่จะต้องคำนึงถึงเป็นอย่างยิ่ง คือ ผลกระทบที่เกิดขึ้นในทางกฎหมาย อันเนื่องมาจากการใช้คอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านพยานหลักฐาน กล่าวคือเมื่อนำเอกสารดังกล่าวเสนอสู่ศาลเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในศาลควรจะได้รับเข้าสู่กระบวนการพิจารณาความหรือไม่ ถ้าศาลจะรับฟังเข้าสู่กระบวนการพิจารณาความ ในการต่อสู้คดีนี้ คู่ความจะต้องดำเนินการอย่างไร เนื่องจากยังไม่มีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่แน่นอน โดยการนำปัญหาที่เกิดขึ้นในต่างประเทศมาอธิบายประกอบ และการที่จะสามารถหาคำตอบให้กับปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้จะต้องศึกษาปัญหาพื้นฐานและทำความเข้าใจระบบการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์ก่อน ซึ่งในบทนี้จะได้กล่าวถึงด้วย

บทที่ 3. เป็นเรื่องเกี่ยวกับหลักเกณฑ์กฎหมายต่างประเทศในการใช้เอกสารจากคอมพิวเตอร์เป็นพยานในศาล โดยได้กล่าวถึง หลักเกณฑ์กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย มาศึกษาเนื่องจากเหตุผลที่ว่ากฎหมายไทยโดย เฉพาะกฎหมายลักษณะพยานหลักฐานใช้หลักเกณฑ์กฎหมายจารีตประเพณี (common law) เช่น

เดียวกับ 3 ประเทศดังกล่าว ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นมีลักษณะเช่นเดียวกับกฎหมายไทย ซึ่งทำให้เกิดประโยชน์ในการศึกษา

บทที่ 4 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้เอกสารจากระบบคอมพิวเตอร์ เป็นพยานในกฎหมายไทย เมื่อคู่ความนำเอกสารเสนอเป็นพยานหลักฐานในศาลนั้นจะแก้ไขปัญหาอย่างไร แนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นควรเป็นอย่างไร โดยการศึกษาถึงหลักเกณฑ์ในกฎหมายพยานว่ามีหลักเกณฑ์อย่างไรในการรับฟัง การนำสืบ และการชี้ingน้ำหนักพยานเอกสาร และนำมาปรับใช้กับการใช้พยานเอกสารจากคอมพิวเตอร์ได้หรือไม่

บทที่ 5 บทสรุปและเสนอแนะ สรุปปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นและเสนอแนะแนวทางในการใช้เอกสารจากคอมพิวเตอร์เป็นพยานในศาล

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย